

Zaļais publiskais iepirkums un tā virzība iepirkumos

Zanda Vipule
Tirgus izpētes departamenta vadītāja

GATEWAY
& PARTNERS

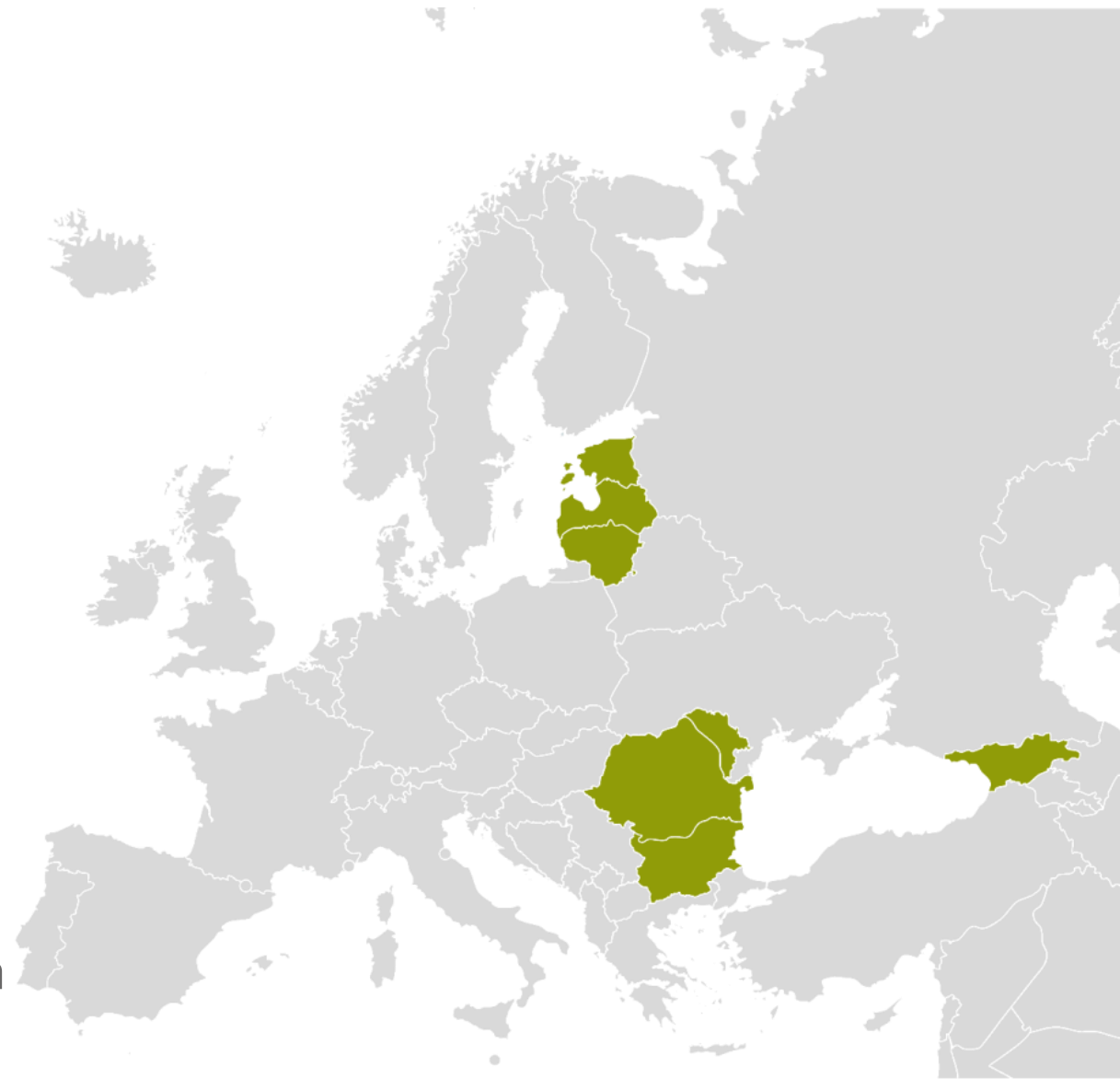

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

PAR GATEWAY & PARTNERS

- **#1** Austrumeiropā kopš 2004.gada
- 7 biroji; **HQ - Rīga**
- Vairāk kā 1500 klienti
- **1.2 M EUR** apgrozījums
- **25 darbinieki+** ārštata eksperti
- **15+ valodas**
- **>60 000 uzņēmumu** datubāze
- Klientu apmierinātības līmenis **8.2**
- 99%** Klientu ieteiktu mūsu pakalpojumu citiem

KLIENTI NO DAŽĀDĀM VALSTĪM

52% - Starptautiski

25% no Latvijas

12% - Lietuvas

11% - Igaunijas

Atbalsta sniegšana VARAM

Iepirkums: Sniegt atbalstu zaļā publiskā iepirkuma (ZPI) prasību padziļinātai izpētei un to piemērošanai 2019.gadā, tai skaitā sabiedrības informēšana par zaļo iepirkumu

Izmantotās sekundārās metodes:

1. Pārskatu, pētījumu un citu publikāciju apkopošana un analīze par ZPI, kā arī par ekomarkējumu Latvijā un Eiropā

2. Datu ieguve un analīze par ZPI pielietojumu Latvijas publisko pakalpojumu sektorā

3. Veikts Latvijas ZPI prasību un kritēriju salīdzinājums ar ES vadlīnijām

4. Veikta detalizēta Latvijas ZPI prasību un kritēriju atbilstības analīze publisko iepirkumu nolikumos

Izmantotās primārās metodes:

1. Organizētas individuālas intervijas ar dažādiem nozares pārstāvjiem

1. Organizētas 4 dažādu ZPI tēmu seminārus ar tematiskajām grupām, un 4 darba grupas

Izskatītās grupas:

Obligātās ZPI grupas:

1. Datortehnika un IKT infrastruktūra
2. Pārtika un ēdināšanas pakalpojumi
3. Tīrīšanas līdzekļi un pakalpojumi
4. Iekārtu apgaismojums.
5. Ielu apgaismojums un satiksmes signāli

Rekomendējošās ZPI grupas:

1. Būvdarbi
2. Ceļu būve un satiksmes zīmes
3. Mēbeles
4. Transports

Potenciālās ZPI grupas:

1. Datu serveri un mākoņpakalpojumi
2. Sporta un atpūtas infrastruktūra

**Rekomendējošā
Zaļā publiskā iepirkuma
kategorija**

BŪVDARBI

Būvniecība: ZPI kritēriji Eiropā

ZPI prasību un kritēriju piemērošana Eiropā būvniecības preču un pakalpojumu grupās

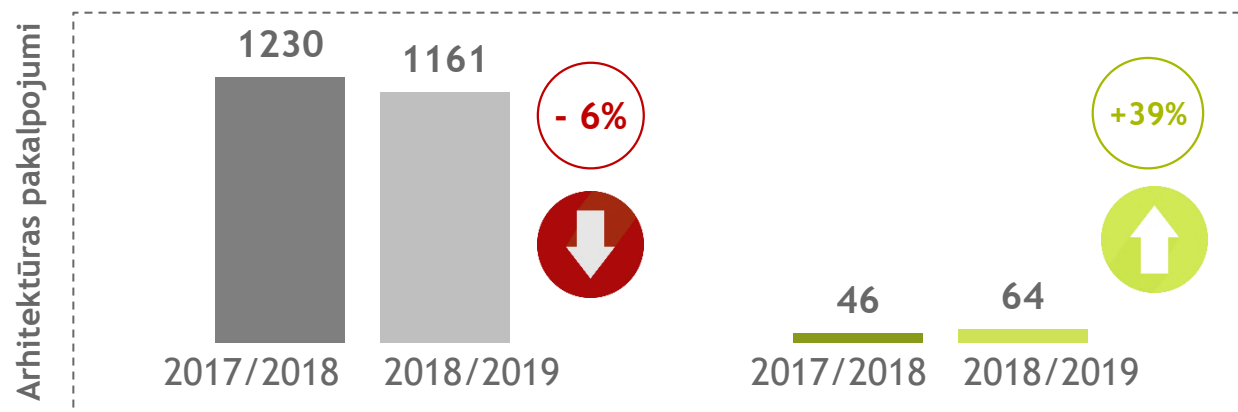
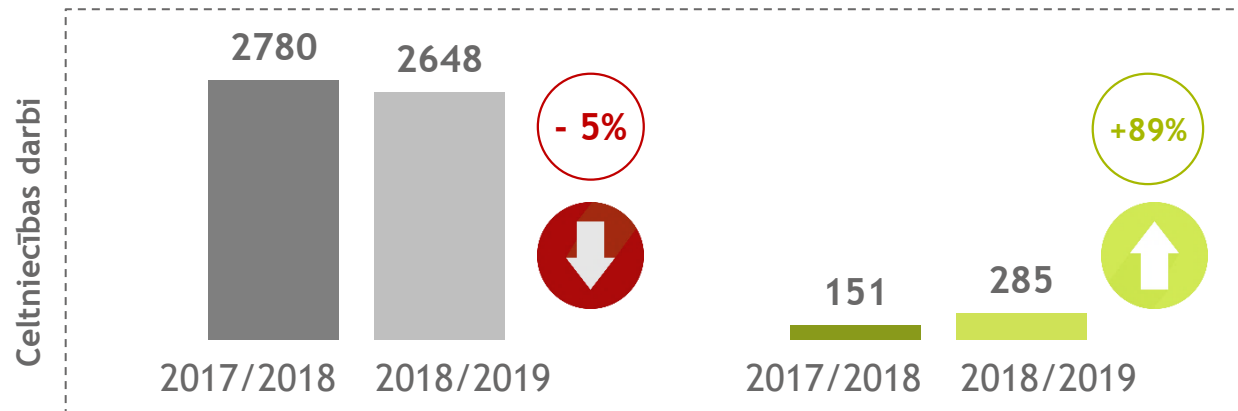
Nozare	ZPI grupa	ES	Beļģija	Lietuva	Latvija	Lielbritānija	Portugāle	Igaunija	Vācija	Malta	Somija	Šveice	Nīderlande	Itālija	Zviedrija	Austrija
Būvniecība	Dizains, būvniecība un vadība	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
	Sanitārtehniskā armatūra	✓	✓	✓	✓	✓	✓					✓				
	Ūdens sildītāji	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓	✓				
	Būvniecības ierīces								✓							
	Ventilācija, apkure, dzesēšana		✓			✓								✓	✓	
	Klozetpodi un pisuāri	✓	✓		✓	✓	✓									
	Iekšējumu grīdu segumi		✓	✓				✓	✓	✓						
	Siltumizolācija		✓	✓				✓	✓	✓	✓					
	Logi, stikla durvis un slēgi		✓	✓		✓		✓	✓	✓						
	Sienu paneļi			✓	✓		✓	✓	✓							
Atkritumu apsaimniekošana	Ūdensapgādes un notekūdeņu infrastruktūra	✓	✓		✓		✓						✓			

Būvniecība: Iepirkumu statistika

Būvniecības iepirkumu statistikas analīze no 2017.g.1.jūnija līdz 2019.g.1.jūnijam

Kopējie iepirkumi

Zaļie iepirkumi

ZPI daļa celtniecībā, %

5.4%

2017/2018

9.3%

2018/2019

ZPI daļa arhitektūrā, %

3.7%

2017/2018

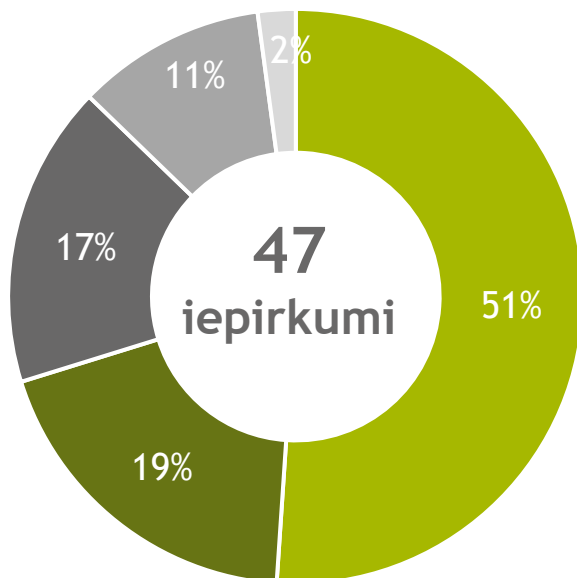
5.5%

2018/2019

Būvniecība: ZPI prasības un kritēriji

Visbiežāk būvniecības iepirkumi klasificēti kā ZPI uz iekštelpu apgaismojumu prasību piemērošanas pamata

No 743 ZPI būvniecības sektorā par laika posmu no 2017.gada 1.janvāra līdz 2019.gada 1.septembrim, izlases kārtībā detalizēti tika izskatīti 6% jeb 47 iepirkumi ar kopējo līgumsummu vērtību EUR 63.7 miljonu apmērā.

- 24 Prasības un kritēriji par iekštelpu apgaismojumu
- 9 Prasības un kritēriji par citām kategorijām
- 8 Prasības un kritēriji par biroju ēku būvdarbiem
- 5 Prasības un kritēriji par ielu apgaismojumu un satiksmes signāliem
- 1 Prasības un kritēriji par biroja papīra iegādi

No izskatītās izlases, tehniskās ZPI prasības un kritēriji par biroju ēku būvdarbiem tiek piemēroti 17% jeb teju 1 no 5 ZPI, ar kopējo līgumsummas vērtību EUR 2.7 miljonu apmērā, kas veido vien 4% no kopējās būvniecības ZPI iepirkumu līgumsummas.

Iekštelpu apgaismojums un izmainītie ZPI kritēriji

Ja pirms tam zaļos kritērijus varēja izpildīt, iegādājoties LED gaismekļus, tad šobrīd nav iespēja iegādāties dzīvsudraba saturošus produktus

Sākotnējie kritēriji

Tehniskā specifikācija	Gaismas atdeve
	Ekspluatācijas laiks
	Dzīvsudraba saturs
	Iepakojums
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji	Gaismas atdeve
	Ekspluatācijas laiks
	Dzīvsudraba saturs

Jaunie MK noteikumi

Tehniskā specifikācija	Gaismas atdeve
	Ekspluatācijas laiks
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji	Ekspluatācijas laiks

Būvniecība: ZPI prasības un kritēriji

Biroju ēku būvdarbu ZPI prasības un kritēriji ir mēdz būt vispārīgi, vai neatbilst kategorijai

Iepirkums nr.1

Ielu apgaismojuma ierīkošana

- Vispārīga atsauce uz vides aizsardzības prasībām;
- Prasības par būvgružu utilizāciju un bīstamo atkritumu apsaimniekošanu.

Iepirkums nr.2

Kultūras objekta nojumes būvdarbi

- Prasība pēc vides aizsardzības pasākumiem, t.sk. stādījumu un koku aizsardzībai no mehāniskiem bojājumiem;
- Prasība pēc pasākumiem kvalitātes kontroles nodrošināšanas organizēšanai būvlaukumā;
- Prasības par būvgružu utilizāciju un bīstamo atkritumu apsaimniekošanu.

Iepirkums nr.3

Dabas takas būvuzraudzība

- Noteikts, ka būvdarbiem jāatbilst EMAS vai ISO-14001 standartiem vides pārvaldības jomā;
- Prasība nodrošināt elektroenerģijas un ūdens resursu taupošu tehnoloģiju izmantošanu un ieviešanu;
- Prasība novērst pazemes ūdeņu un atklāto ūdenstilpju piesārņošanu;
- Prasība pēc būvniecības procesa trokšņu samazināšanas;
- Prasība pēc atkritumu šķirošanas, apsaimniekošanas un daudzuma samazināšanas.

Būvniecība: ZPI prasības un kritēriji

Biroju ēku būvdarbu ZPI prasības un kritēriji ir mēdz būt vispārīgi, vai neatbilst kategorijai

Iepirkums nr.4

Kāpu zonu - laipu pārbūves darbi

- Atsauce uz nepieciešamību ievērot vispārīgos ZPI kritērijus;
- Prasība pēc videi draudzīgu un ilgtspējīgu būvmateriālu izvēles atbilstoši ZPI kritērijiem;
- Noteikts, ka jāizmanto kokmateriāli ar FSC (Forest Stewardship Council) marķējumu;
- Prasība pēc būvniecības metodēm, kas nepiesārņo vidi;
- Prasības par būvgružu utilizāciju un bīstamo atkritumu apsaimniekošanu.

Iepirkums nr.5

Daudzdzīvokļu nama būvdarbi

- Atsauce uz vides aizsardzības nosacījumu ievērošanu, prasības pēc pasākumu īstenošanas un to kontroles objektā;
- Prasība pēc būvdarbu metodēm, kas nepiesārņo zemi, ūdeni, gaisu, kas ierobežo troksni, smaku;
- Prasības par būvgružu utilizāciju un bīstamo atkritumu apsaimniekošanu.

Iepirkums nr.6

Pašvaldības ēkas energo-efektivitātes paaugstināšana

- Prasības ēkas energoefektivitātes nodrošināšanai, t.sk. ēkas energoefektivitātes modeļa izstrāde un validēšana pēc Pasūtītāja tehniskajiem rādītājiem, priekšlikumi energoefektivitātes uzlabošanai;
- Nepieciešamība izmantot energoefektīvus risinājumus;
- Prasība izmantot mūsdienīgus materiālus un iekārtas, un būvniecības metodes, kas samazinātu ēku atjaunošanas darbu veikšanas laiku un izmaksas.

Būvniecība: ZPI prasības un kritēriji

Biroju ēku būvdarbu ZPI prasības un kritēriji ir mēdz būt vispārīgi, vai neatbilst kategorijai

Iepirkums nr.7

Pašvaldības ēku energo-efektivitātes paaugstināšana

- Prasība pretendentiem pēc līdzvērtīgas darbu veikšanas pieredzes;
- Jā sagatavo vides aizsardzības plāns, aprakstot aktivitātes negatīvas ietekmes uz vidi novēršanai;
- Prasības par būvgružu utilizāciju un bīstamo atkritumu apsaimniekošanu.

Iepirkums nr.8

Pašvaldības ēku energo-efektivitātes paaugstināšana

- Prasība pretendentiem pēc līdzvērtīgas darbu veikšanas pieredzes;
- Uzskaitīti ieplānojamie energoefektivitātes pasākumi, t.sk. ēkas pārbūve, energoapgādes un apgaismojuma sistēmu nomaiņa;
- Noteikta prasība pēc siltumapgādes sistēmas temperatūras automātisku regulēšanas;
- Prasība pēc EKO marķējumam atbilstoša sienu krāsu izmantošanas.

Kopumā, iepirkumos uzrādītie ZPI prasības un kritēriji mēdz būt vispārīgi, lielā daļā nenorādot konkrētus sasniedzamos rādītājus. Atsevišķos ZPI piemērotas **tikai vispārējās vides aizsardzības un atkritumu apsaimniekošanas prasības**. Jautājums – **vai tas ir pietiekami, lai nodrošinātu ZPI nosprausto vides mērķu sasniegšanu praksē?**

Papildus, arī iepirkumu klasifikācija ne visiem ZPI ir atbilstoša, **jo daļa no iepirkumiem**, kuros atzīmēts, ka piemērotās ZPI prasības atbilst biroju ēku būvdarbiem, praksē (pēc iepirkuma būtības) **tie atbilst ceļu būves un citiem būvdarbiem**, un tā arī būtu jāklasificē. Fiksēti arī iepirkumi, kuri atbilst šai ZPI grupai, bet klasificēti citās grupās.

Būvniecība: ZPI prasības un kritēriji

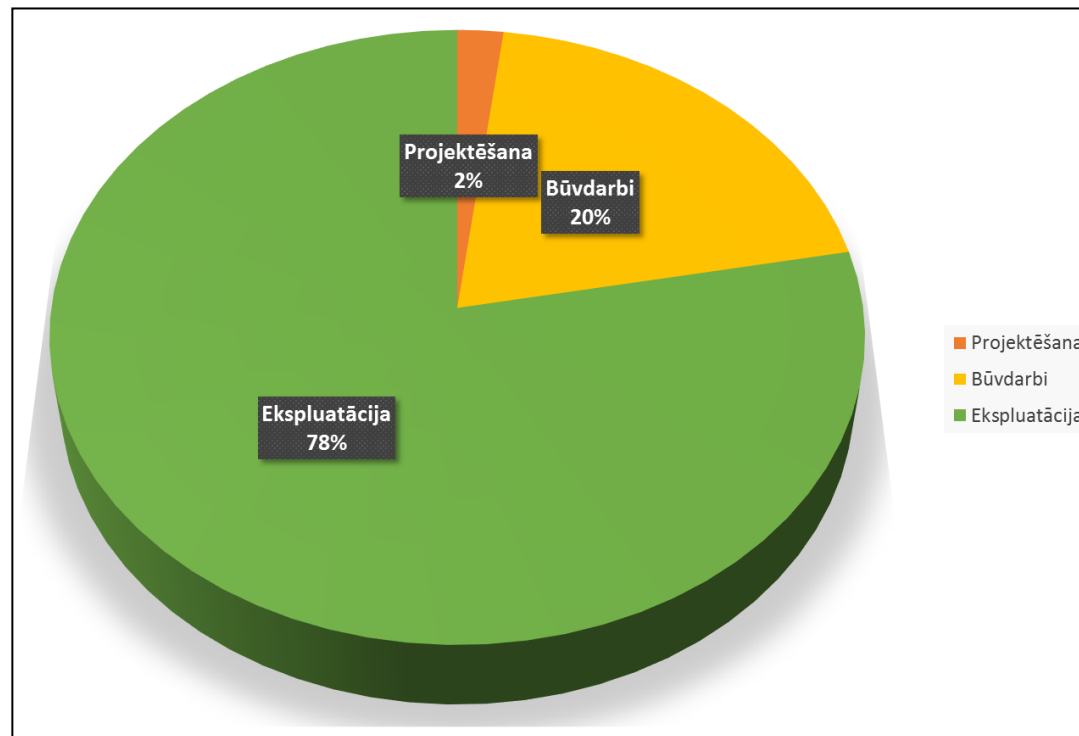
Plaša būvniecības semināra programma ar industrijas speciālistiem, kas pārstāv dažādus būvniecības etapus

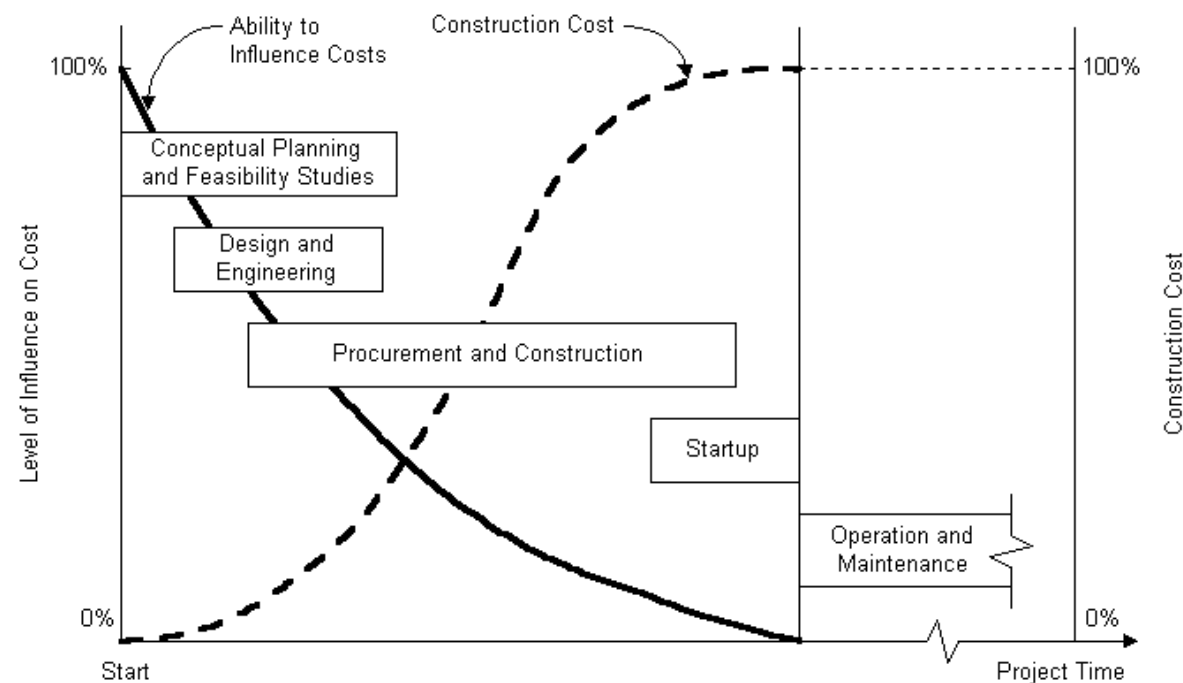
Būvniecības izmaksas un to ietekme

Visvairāk kopējās būves izmaksas var izmainīt plānošanas un projektēšanas fāzē, kurai netiek atvēlēts laiks

Būves ekspluatācijas izmaksas ir visaugstākās būves dzīves ciklā

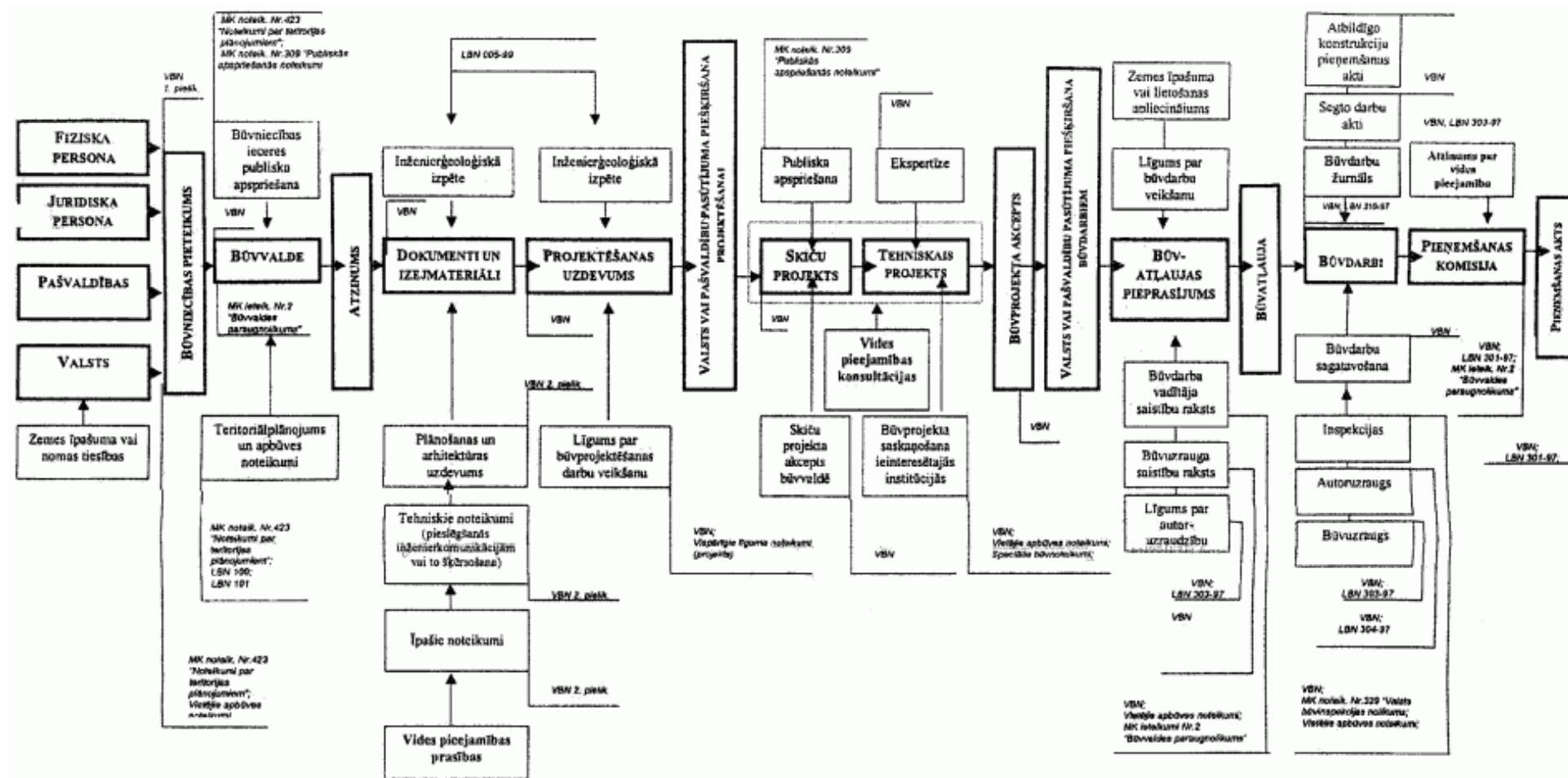

Vislielākā ietekme izmainīt izmaksas ir projektēšanā un plānošanā

Būvniecības procesa shēma

Svarīgi tomēr ir atvēlēt laiku būvniecības projektēšanas uzdevumam

Būvniecība: ZPI prasības un kritēriji

Būvniecības kritēriji tika izvērtēti, pārkārtoti un pārdomāti pa atbilstošām iepirkumu sadaļām

Kritēriju grupa		Atļases kritēriji	Tehniskā specifikācija	Piedāvājuma vērtēšanas kritēriji	Līguma nosacījumi
	Atkritumu savākšanas teritorijas(-u) lielumu nosaka pēc iespējamā noslogotības līmeņa, lai izvietotu pietiekamu skaitu konteineru, tā maksimāli palielinot reciklēšanu un vienlaikus varētu nodrošināt atkritumu atlikuma apstrādi.				
B7. ŪDENS TAUPĪŠANAS IETAISES	Visas sanitārās un virtuves ūdens ietaises ir aprīkotas ar efektīvu ūdensapgādes aprīkojumu, kas atbilst kritērijiem par sanitārtehnisko aprīkojumu un klozetpodiem un pisuāriem ar noskalošanas funkciju. (Skatīt attiecīgo preču grupu ZPI kritērijus)				
B8.1. SILTUMA KOMFORTA APSTĀKĻI	Biroja ēkas projektētās telpu temperatūras vērtības (minimālā telpu temperatūra ziemā, maksimālā telpu temperatūra vasarā) atbilst vismaz II kategorijai saskaņā ar standartu LVS EN 15251: 2007 "Telpu mikroklimata (gaisa kvalitātes, temperatūras režīma, apgaismojuma un akustikas) parametri ēku projektēšanai un to energoefektivitātes novērtēšanai" vai līdzvērtīgu				
B8.2. DIENASGAISMA UN APŽILBINĀJUMA KONTROLE	80 procenti no izmantojamās biroja platības tiek nodrošināts vidējais dienasgaismas koeficients 1,5 procenti uz ārpagalmu vērstām fasādēm un 0,7 procenti uz iekšpagalmu vērstām fasādēm. Abus koeficientus mēra darba plaknes augstumā, ko nosaka pasūtītājs.				
B8.3. VENTILĀCIJA UN GAIŠA KVALITĀTE	Apzina vietas ēkā, kur var rasties apžilbinājums, kā arī nosaka kontroles pasākumus, lai šajās vietās ierobežotu tiešu vai netiešu apžilbinājumu Norāda ventilācijas sistēmu, kas piegādā telpās gaisu ar IDA 2 kvalitātes rādītāju atbilstoši standartam LVS EN 15251: 2007 "Telpu mikroklimata (gaisa kvalitātes, temperatūras režīma, apgaismojuma un akustikas) parametri ēku projektēšanai un to energoefektivitātes novērtēšanai" vai līdzvērtīgam. Vietās, kur āra gaisa kvalitāte ir zema, ēkas ventilācijas sistēmu projektē tā, lai nodrošinātu tīra gaisa piegādi birojiem saskaņā ar prasībām 8.3.1.-8.3.2. Zemu gaisa kvalitāti definē kā āra gaisa (ODA) klasi 2 vai 3 atbilstoši standartam LVS EN 13779: 2007 "Nedzīvojamo ēku ventilācija. Ventilācijas un gaisa kondicionēšanas sistēmu veikspējas prasības", vai līdzvērtīgam standartam				
B9.1. MINIMĀLĀ ENERGOEFEKTIVITĀTE	Ēkas aprēķinātā energoefektivitāte atbilst konkrētām prasībām, ko var noteikt saistībā ar energoefektivitātes rādītājiem vai izmaksām				
B9.2. ĒKAS APRITES CIKLA GSP	Papildu punkti tiek piešķirti, ja piedāvājuma izvērtēšanas kritērijs B10.1 attiecībā uz PVD ir ietverts arī iepirkuma procedūras dokumentācijā. Ēkas prognozētās energoefektivitātes globālās sasīšanas potenciālu (GSP) aprēķina B10.1. kritērijā izmantotā aprites cikla griezumā. B1. prasības un B10.1. kritērija GSP rezultātus saskaita. Punktu piešķir piegādātājiem ar zemāko kopējo GSP				
B10.1. ĒKAS GALVENO ELEMENTU EFEKTIVITĀTE: PRODUKTU VIDES DEKLARĀCIJU (PVD) APKOPOJUMS	Pasūtītājs piešķir papildu punktus, pamatojoties uz A tabulā norādīto galveno ēkas elementu aprites cikla efektivitātes uzlabojumu salīdzinājumā ar references (projekta) tāmi vai citiem piedāvājumiem. Tas notiek saskaņā ar 1. variantu (kura pamatā ir PVD), kā norādīts tālāk. Salīdzināšanas pamatu un izmantojamo variantu precīzi norāda iepirkuma procedūras dokumentācijā. Vērtējamie ēkas elementi - A tabulā. Metodiku skat. MK noteikumu pielikumā				

Būvniecība: ZPI prasības un kritēriji

Sākotnējie kritēriji

	A	TS	PIK	ILIN
A. projektētāju un būvdarbu veicēju atlase	5			
B. Sīkas būvprojekta tehniskajām un izpildes prasības		8	2	
C. likvidēšanas, nojaušanas un būvlaukuma sagatavošanas darbiem		1		
D. ēkas būvniecībai vai renovācijas vai arī rekonstrukcijas darbiem		4	4	
E. energosistēmu uzstādīšanai un energopakalpojumu piegādei		1		
F. ēkas pabeigšanai un nodošanai		1	1	5
G. ēkas apsaimniekošanai		3		2

Jaunie kritēriji

	A	TS	PIK	ILIN
A. Projektēšanas sagatavošana		1		1
B. Projektēšanai		13	2	4
C. Būvdarbiem		3	7	11
D. likvidēšanas, nojaušanas un būvlaukuma sagatavošanas darbiem		1		1
E. energosistēmu uzstādīšanai un energopakalpojumu piegādei		1		
F. ēkas apsaimniekošanai		3		2
G. Apvienoto projektēšanas un būvdarbu iepirkumiem		16	9	14

ības atkritumi aprites ekonomikā

Būvniecības atkritumu apsaimniekošana kā viens no galvenajiem ZPI kritērijiem

Galvenie ZPI pieejas principi attiecībā uz būvniecības atkritumiem:

Atkritumu rašanās novēršana projektēšanas procesā, un to radišanas samazināšana būvniecības procesā

Atkritumu atkārtotas izmantošanas un kvalitatīvas otrreizējas pārstrādes īstenošana dzīves cikla beigās, lai paaugstinātu gan reģenerācijas līmeni, gan ekonomisko vērtību

Būvniecības atkritumu otrreizējas pārstrādes pieprasījuma veicināšana, norādot konkrētu pārstrādāto materiālu saturu

Esošie Latvijas MK noteikumos minētie ZPI punkti attiecībā uz būvniecības atkritumiem:

Tehniskās specifikācijas	Atkārtoti izmantojamu vai pārstrādājamu materiālu uzglabāšana (B6)	Objekta atkritumu apsaimniekošana (C3)	
	Būvgružu (tai skaitā demontēšanas) šķirošana un nodošana speciālos poligonos (C1)	Atkritumu apsaimniekošanas sistēma (F3)	
Iepirkuma līguma izpildes noteikumi	Atkārtoti izmantojamu vai pārstrādājamu materiālu uzglabāšana (B17)	Objekta atkritumu apsaimniekošana (C13)	Būvgružu (tai skaitā demontēšanas) šķirošana un nodošana speciālos poligonos (C13)
	Atkārtoti izmantojamu vai pārstrādājamu materiālu uzglabāšana (C21)	Atkritumu apsaimniekošanas sistēma (F6)	

Rekomendējošā
Zaļā publiskā iepirkuma
kategorija

CEĻU BŪVE UN IELU APGAISMOJUMS

Ceļu būve: ZPI kritēriji Eiropā

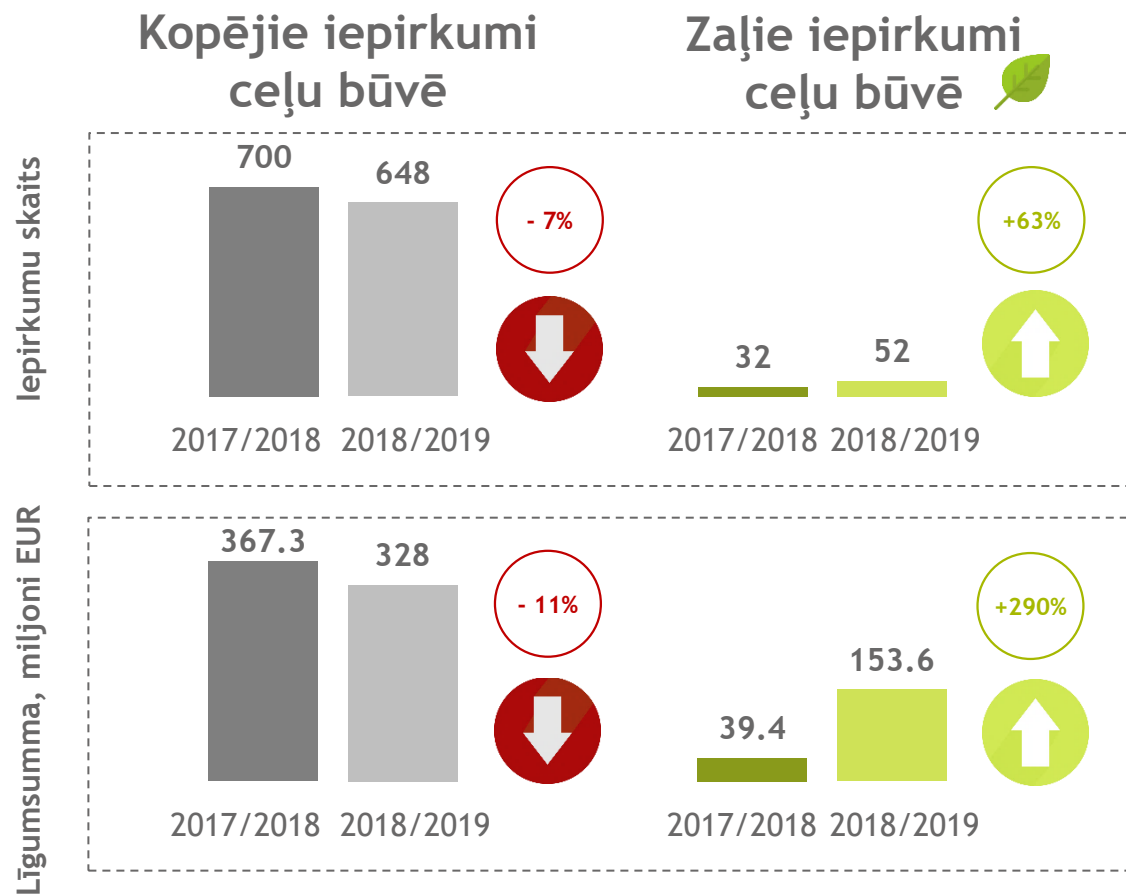
ZPI prasību un kritēriju piemērošana Eiropā ceļu būves un ielu apgaismojuma preču un pakalpojumu grupās

Nozare	ZPI grupa	ES	Beļģija	Lietuva	Latvija	Lielbritānija	Portugāle	Igaunija	Vācija	Malta	Somija	Šveice	Nīderlande	Itālija	Zviedrija	Austrija
Būvniecība	Ceļu projektēšana, būve un uzturēšana	✓		✓	✓			✓		✓			✓	✓	✓	✓
	Krāsas, lakas un ceļu marķējumi	✓				✓										
	Ielu apgaismojums	✓	✓	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓		
Pilsētvide	Ielas mēbeles		✓										✓	✓		
	Spēļu un sporta laukumi				✓								✓	✓		

Ceļu būve: Iepirkumu statistika

Ceļu būves iepirkumu statistikas analīze no 2017.g.1.jūnija līdz 2019.g.1.jūnijam

ZPI daļa pēc skaita, %

2017/2018

2018/2019

ZPI daļa pēc līgumsummas, %

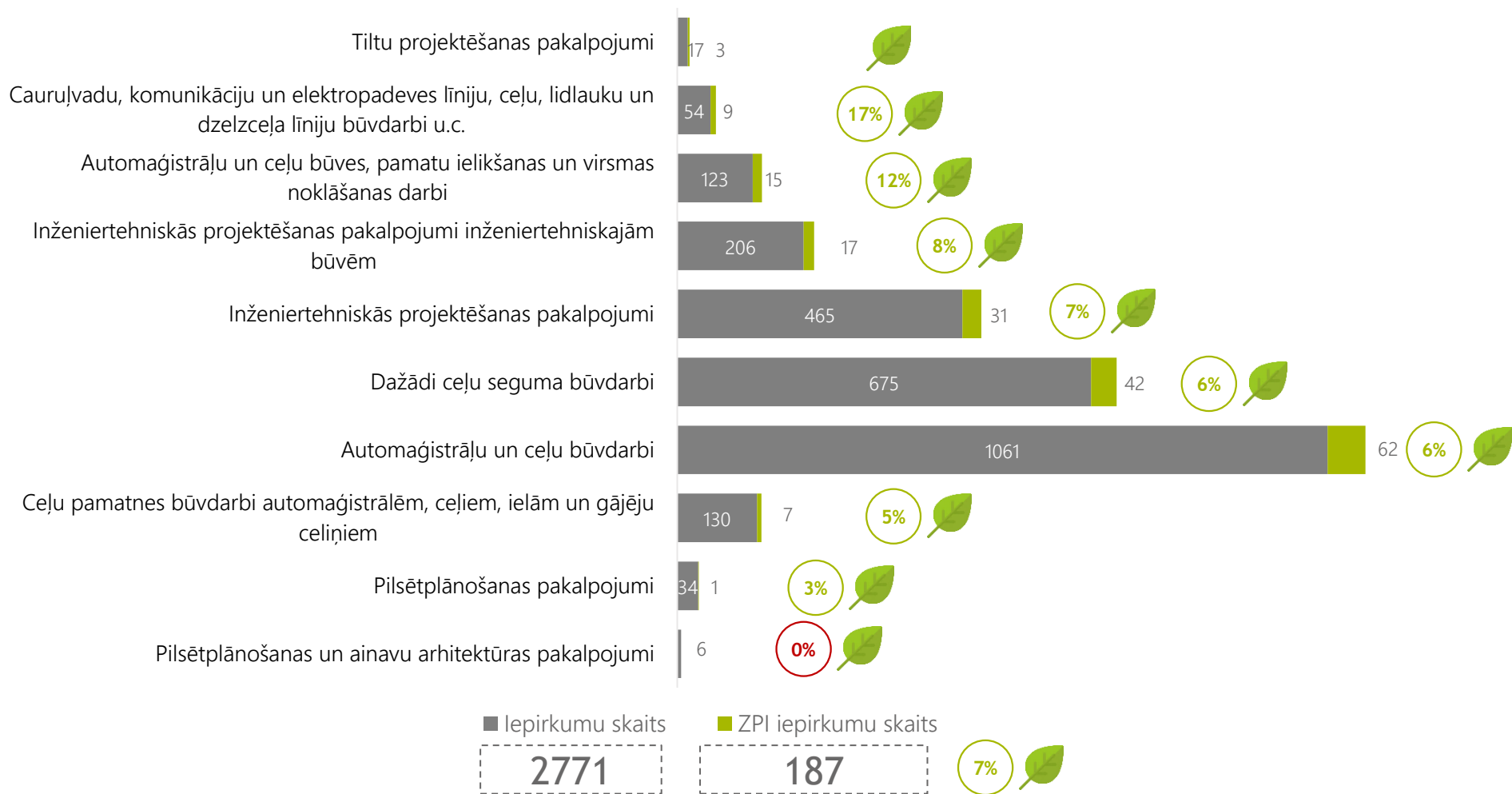
2017/2018

2018/2019

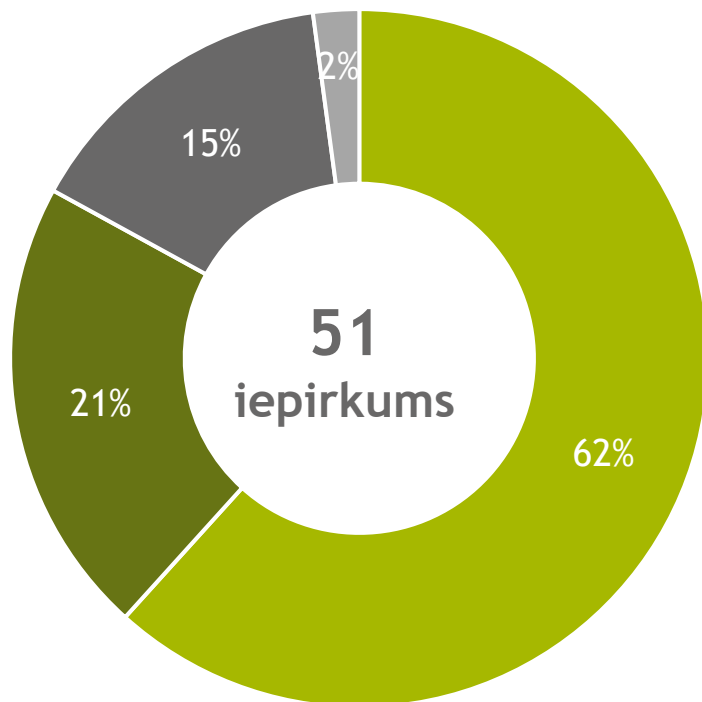
Ceļu būve: Iepirkumu statistika

Ceļu būves iepirkumu statistikas analīze CPV kodu dalījumā

Ceļu būve: ZPI prasības un kritēriji

Visbiežāk ceļu būves iepirkumi klasificēti kā ZPI tikai uz ielu apgaismojuma un/vai satiksmes signālu prasību piemērošanas pamata

- 29 Prasības un kritēriji par ielu apgaismojumu un satiksmes signāliem
- 10 Prasības un kritēriji par ceļu būvi
- 7 Prasības un kritēriji no citām kategorijām
- 1 Prasības un kritēriji par biroja papīra iegādi

No 187 ZPI ceļu būves jomā, detalizēti tika izskatīta trešā daļa jeb 51 iepirkums.

No izskatītās izlases, tehniskās ZPI prasības un kritēriji par ceļu būvi tiek piemēroti 1 no 5 iepirkumiem, kas klasificēts kā ZPI.

Ielu apgaismojums un izmainītie ZPI kritēriji

Ja pirms tam zaļos kritērijus varēja izpildīt, iegādājoties LED gaismekļus, tad šobrīd tiem ir jānosaka precīzāki parametri, lai gūtu zaļo aspektu iepirkumā

Sākotnējie kritēriji

Tehniskā specifikācija	Gaismas atdeve
	Drošu efektivitāte
	Iepakojums
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji	Gaismas plūsmas stabilitātes un ilgizturības koeficienti
	Dzīvsudraba saturs HID lampām
	Drošu minimālā efektivitāte
	Kritēriji gaismas atdevei metālu halogenīdu lampām

Jaunie MK noteikumi

Tehniskā specifikācija	Gaismekļu efektivitāte
	Dimmēšanas iespējas
	Jaudas koeficients
	Ražojuma ekspluatācijas laiks, rezerves daļas un garantija
	Gaismekļa aizsardzības klase
Piedāvājuma izvērtēšanas kritēriji	Uzlabota gaismekļu kvalitāte

Ceļu būve: ZPI prasības un kritēriji

Ceļu būves ZPI lielākoties netiek minēti sasniedzamie rādītāji, kas uzskaitīti MK noteikumos

Iepirkums nr.1

Izvēles kritērijs:
Zemāka cena vai izmaksas

- Atsauces uz vides aizsardzības noteikumiem;
- Prasība sagatavot vides aizsardzības pasākumus;
- Prasības par *vidi maz ietekmējošu būvmateriālu izmantošanu*, ceļa seguma virskārtas izturības paaugstināšanu un būvgružu utilizāciju.

Iepirkums nr.2

Izvēles kritērijs:
Zemāka cena vai izmaksas

- Atsauce uz vides aizsardzības noteikumiem;
- Prasība par *dabiskiem minerālmateriāliem*;
- Prasības par profilaksi pret vides un ūdensobjektu piesārņojumu, saudzīgu ūdens novadi, vides integrāciju, trokšņa samazināšanu un būvgružu utilizāciju.

Iepirkums nr.3

Izvēles kritērijs:
Zemāka cena vai izmaksas

- Atsauce uz vides aizsardzības noteikumiem;
- Prasības par ceļa seguma ilgtspējas nodrošināšanu, vides un ūdensobjektu piesārņojuma aizsardzību, būvmašīnu eļļas savākšanu, dzinēju regulēšanu izmešu samazināšanai, profilaksi degvielas izlīšanas novēršanai, izlietoto akumulatoru apsaimniekošanu, būvgružu utilizāciju.

Ceļu būve: ZPI prasības un kritēriji

Ceļu būves ZPI lielākoties netiek minēti sasniedzamie rādītāji, kas uzskaitīti MK noteikumos

Iepirkums nr.4

Izvēles kritērijs: Saimnieciskais izdevīgums

- Atsauce uz vides aizsardzības nosacījumu ievērošanu
- Prasības pretendenta kvalifikācijai;
- Prasība sagatavot vides aizsardzības pasākumus, iekļaujot trokšņu slāpēšanu, putekļu un smaku mazināšanu, lietus ūdens attīrīšanu ar dabiskām komponentēm, būvgružu utilizāciju

Iepirkums nr.5

Izvēles kritērijs: Zemāka cena vai izmaksas

- Atsauce uz vides aizsardzības nosacījumu ievērošanu;
- Prasība nodrošināt naftas noplūdes savākšanu un utilizāciju, ielu apgaismojuma šķirošanu un nodošanu reģenerēšanai, *videi draudzīgu būvmateriālu izvēli, videi draudzīgas būvniecības metodes*, un būvgružu utilizāciju

Iepirkums nr.6

Izvēles kritērijs: Zemāka cena vai izmaksas

- Atsauce uz vides aizsardzības nosacījumu ievērošanu;
- Prasība nodrošināt naftas noplūdes savākšanu un utilizāciju, ielu apgaismojuma šķirošanu un nodošanu reģenerēšanai, *videi draudzīgu būvmateriālu izvēli, videi draudzīgas būvniecības metodes*, un būvgružu utilizāciju

Kopumā iepirkumos uzrādītie ZPI prasības un kritēriji ir vispārīgi, un nav saistāmi ar konkrētiem MK noteikumos nr.353 minētajiem punktiem ceļu būves grupā, jo nav norādīti sasniedzamie tehniskie rādītāji.

Ceļu būve: Izmaiņas

Lielākoties rosināts mainīt ZPI prasībās un kritērijos izmantoto terminoloģiju

Pētījuma gaitā tika izskatīta ceļu būves ZPI prasībās un kritērijos izmantotā terminoloģija attiecībā pret iepirkumos minēto terminoloģiju, jo tā nereti atšķiras, tādējādi apgrūtinot visu iesaistīto pušu darbu. Zemāk minēti atsevišķi piemēri un ieteikumi ZPI prasībās un kritērijos izmantoto terminu izmaiņām:

ZPI prasībās izmantotie termini:	Komentāri
Reciklēšana	Terminu "reciklēšana" izmanto attiecībā uz asfaltu, taču, citiem materiāliem izmanto terminus "atkārtoti izmantojams", "otreizēji pārstrādājams"
Alternatīvi ceļi (remonta laikā)	Iepirkumos Latvijā pārsvarā izmanto terminu "apbraucamie ceļi" vai arī "apbraukšanas ceļi".
Ceļu uzturēšana un rehabilitācija	Iepirkumos Latvijā termina "rehabilitācija" vietā šajā kontekstā izmanto vārdu "atjaunošana"
Darvu saturošs asfalts	Latvijā asfalta izejmateriālu apzīmēšanai biežāk lieto vārdu "bitumens"
Nojaukšanas atkritumi	Latvijā biežāk sastopams ir termins "būvgruži"
Kompetence	Vārdu "kompetence" Latvijā aizstāj ar vārdu "pieredze"
Vides integrācija un atjaunošana	"Vides integrācija" nereti tiek apzīmēta ar "vides/dabas aizsardzība" (?)

Ceļu būve: Priekšlikumi

Nozarē ir paredzēts ļoti ierobežots finansējums, tāpēc gudri jāpielieto ZPI kritēriji

Latvijas ceļu būvētājs, asociācija, norāda, ka ZPI negatīvo ietekmi uz ceļu būves nozari, kas galvenokārt izriet no bažām par papildu izmaksām, lielākoties administratīvām izmaksām, kā arī neticību pozitīvai ietekmei uz vidi.

Būtiskākie biedrības sniegtie komentāri:

- ZPI kritērijus piemērot tikai iepirkumos, kas tiek organizēti AR projektēšanas sastāvdaļu
- Norāda, ka esošajā ceļu būves situācijā, ZPI kritēriji var palikt tikai rekomendējošie. Ja tie tiek noteikti kā obligāti, tad ir nepieciešams 2-3 gadu pārejas periods;
- Vairāki ZPI principi jau tagad tiek piemēroti, jo projektos tiek maksimāli taupīti energoresursi un minerālmateriāli ar nolūku samazināt izmaksas;
- Papildu biedrība sniegusi skaidrojumus bažām par konkrētu ZPI prasību un kritēriju neefektivitāti, piemēram:
 - prasības par ūdens piesārņojuma kontroles kompetentiem,
 - par lietus ūdens aiztures kapacitāti,
 - par vides integrācijas plānu,
 - ceļu seguma ilgizturību,
 - satiksmes sastrēguma mazināšanas plānu,
 - zemas temperatūras asfalta uzraudzību,
 - par zema trokšņa emisijas monitoringu un seguma ražošanas pārbaudi u.c.

Ceļu būve: ZPI prasības un kritēriji

Sākotnējie kritēriji

	A	TS	PIK	ILIN
A. projektētāju un darbuzņēmēju atlase	2			
B. Sīkas būvprojekta tehniskajām un izpildes prasības		12	6	
C. ceļu būvniecībai vai tā būtiskai paplašināšanai				13
D. autoceļa izmantošanai		1	2	
E. ceļu uzturēšanai un ekspluatācijai		2		7
F. aprites cikla beigām		1		

Jaunie kritēriji

	A	TS	PIK	ILIN
A. projektētāju un darbuzņēmēju atlase	2			
A. Sīkas būvprojekta tehniskajām un izpildes prasības		12	6	
C. ceļu būvniecībai vai tā būtiskai paplašināšanai				3
D. autoceļa izmantošanai		1	2	
E. ceļu uzturēšanai un ekspluatācijai		2		7
F. aprites cikla beigām		1		

Zaļais publiskais iepirkums – solis tuvāk videi

Latvija un vides aizsardzības prioritātes

Ministru prezidents: Līdz šim Latvija ir bijusi pasīva un negribīgi pieņēmusi klimata politiku, it kā mums tas traucētu

Klimata problēmu risināšana ir iespēja Latvijas tautsaimniecības izrāvienam

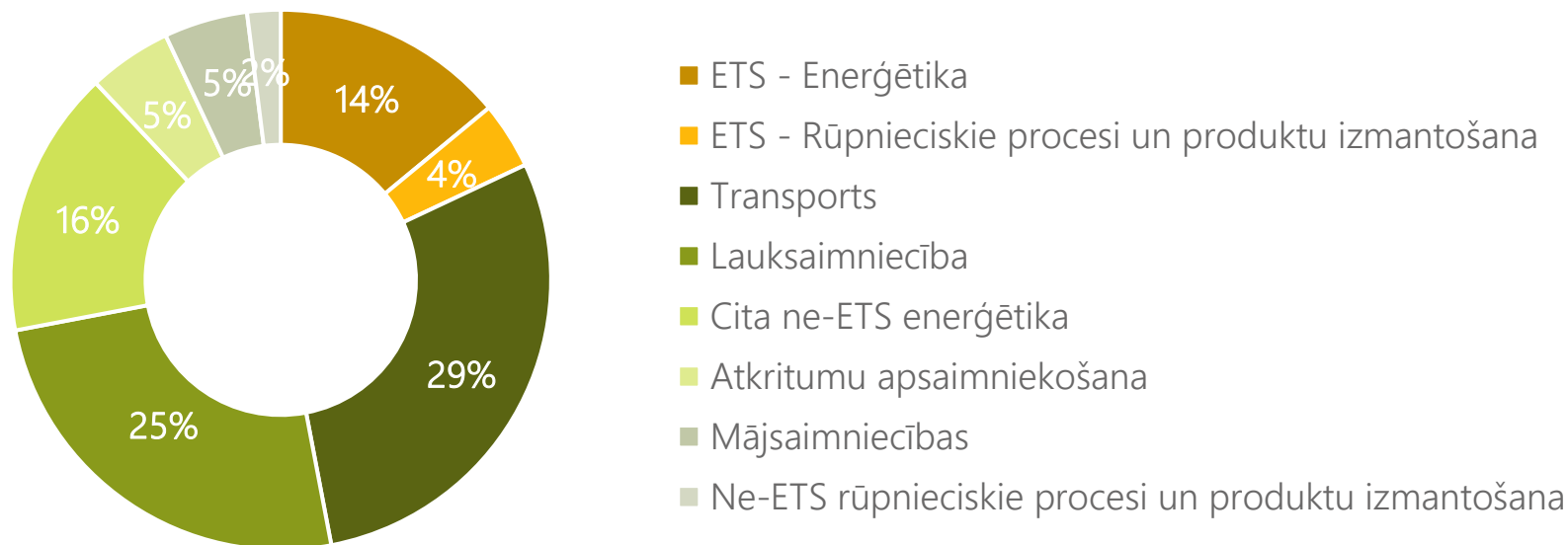
"Padomājiet par mums arī nākotnē kohēzijas politikā. Šī ir viena zelta iespēja panākt, ka mēs varam novirzīt vairāk naudas, tai skaitā mūsu ekonomikā, lai mēs varētu attīstīt savu tautsaimniecību, lai mēs varētu piedalīties tajā vērtību rašanās ķēdē, lai piegādātu risinājumus, tehnoloģijas un pakalpojumus, lai citi varētu taupīgāk ar elektrību ražot no atjaunojamiem avotiem un tā tālāk. Uzvarēs, tā varētu teikt, vai vislielāko labumu gūs tas, kas spēj piegādāt šo tirgu, jo energopolitika, klimata politika, nodrošina, ka ir 500 miljonu tirgus - obligātais pieprasījums. Nu, tad būsīm gudri, izmantosim šo garantēto tirgu un attīstīsim savu industriju tajā pašā laikā."

SEG emisijas: mērķi un rādītāji

Transporta nozare ir galvenais ne-ETS SEG emisiju avots Latvijā, veidojot 29% no kopējā apjoma

Lai sasniegtu izvirzītos emisiju mērķus, ES transporta nozarei līdz 2050. gadam jāsamazina siltumnīcefekta gāzu emisijas (SEG) vismaz par 60%, salīdzinot ar 1990. gada līmeni.

SEG emisiju galvenie avoti Latvijā 2017. gadā:

Laika periodā no 1990.-2018. gadam, SEG emisijas Latvijā ir samazinājušās par 55.1%.
Savukārt no 2005.-2018.gadam, SEG emisijas Latvijā ir palielinājušās par 3.4%.

ZPI piemērošanas ietekme uz vidi

Uzlabojot ZPI piemērošanu ceļu būves jomā, var radīt īpaši ievērojamu efektu uz vidi

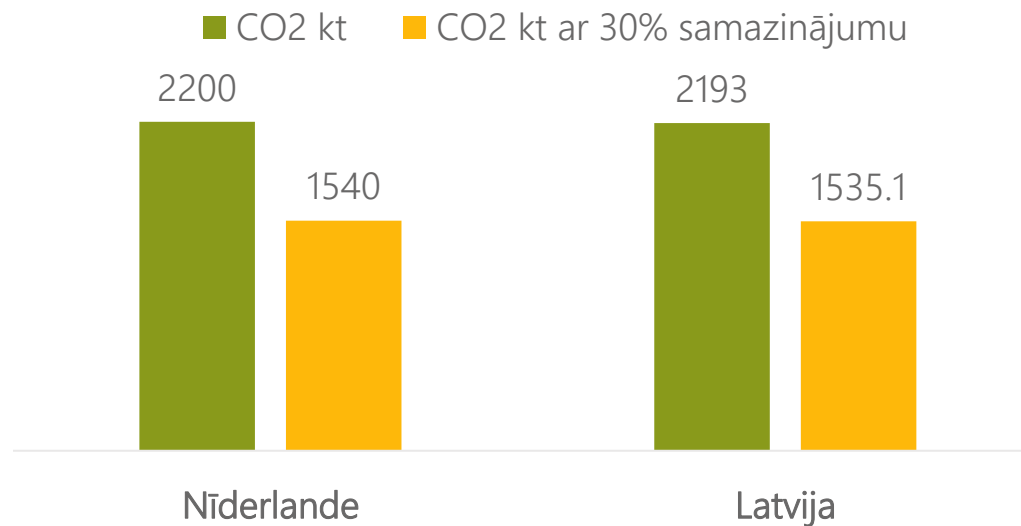
Izmantojot zaļās inovācijas ceļu infrastruktūras būvē un uzturēšanā, oglekļa emisiju apjomu no ceļu tīkliem iespējams samazināt gandrīz par trešdaļu jeb 30%

Tas secināts Nīderlandes pētījumā par oglekļa pēdas nospiedumu jeb izmešu apjomu, novērtējot un salīdzinot izmešu apjomu no 10 inovatīviem ceļu būves un uzturēšanas risinājumiem (gan materiāliem, gan procesiem), un salīdzinot tos ar tradicionāli Nīderlandē izmantotajiem risinājumiem, piemēram, asfalta un ķieģeļu ceļu būvē, uzturēšanā un atjaunošanā, apgaismojuma projektēšanā u.c.

Novērtētās inovācijas ietvēra:

- Apstrādes metodes, kas palielina saistvielu materiālu kalpošanas ilgumu asfaltā;
- Asfalta ražošanas procesus zemā temperatūrā;
- Pārstrādātu jeb reciklētu materiālu izmantošanu;
- "Nulles ķieģeļu" pieejas, kas izslēdz energoietilpīgu ķieģeļu ražošanu;
- Ceļu apgaismojumu, ko darbina LED vai atjaunojamā enerģija.

CO2 emisijas no ceļu infrastruktūras, kt gadā*

*ETS - Emisiju tirdzniecības sistēmas operatori

Latvija un vides aizsardzības prioritātes

Nacionālajā attīstības plānā 2027 paredz Latvijas līdzdalību globālo klimata izmaiņu samazināšanā, rīcības politiku integrējot likumdošanā

Topošajā Latvijas Nacionālajā attīstības plānā (NAP) 2021.-2027.gadam ietvertas 6 attīstības prioritātes:

Stipras ģimenes,
veseli un aktīvi cilvēki

Zināšanas un prasmes
personības un valsts
izaugsmei

Uzņēmumu
konkurētspēja un
materiālā labklājība

Kvalitatīva dzīves vide
un teritoriju attīstība

Kultūra un sports
aktīvai un pilnvērtīgai
dzīvei

Vienota, droša un
atvērta sabiedrība

Daba un vide

Vīzijā par atbildīgu Latviju [31] paredzēts: “Latvija joprojām ir mērena klimata ziņā, bet ne attieksmē pret globālajām klimata izmaiņām, par ko liecina atbilstoša likumdošana, kultūra un ārpolitika. Savukārt izglītošana un informēšana par dzīves vides uzlabošanas iespējām veicina sabiedrības paradumu un attieksmes maiņu resursu atbildīgā izmantošanā. Valsts, sabiedriskās organizācijas un iedzīvotāji kopīgi strādā pie tā, lai šo zemi nākamajām paaudzēm nodotu tīrāku un zaļāku, nekā esam to mantojuši.”

Latvija un vides aizsardzības prioritātes

NAP2027 paredz oglekļa mazietilpīgu un klimatnoturīgu attīstību, kas cita starpā panākta arī ar valsts atbalstu zaļā iepirkuma stiprināšanā

NAP 2027 rīcības virziens "Daba un vide"

Par "Daba un vide" rīcības virziena mērķi [256] nolikts:

"Oglekļa mazietilpīga un klimatnoturīga attīstība, lai Latvija sasniegtu klimata, enerģētikas un atkritumu apsaimniekošanas nacionālos mērķus un nodrošinātu vides kvalitātes saglabāšanu un uzlabošanu, kā arī dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu. Bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, kas balstīta zinātniskajos pētījumos, līdzsvarojošā ekoloģiskās, ekonomiskās un sociālās intereses. Īstenota vides un enerģētikas politika, kas balstīta uz taisnīgumu un savstarpējo uzticēšanos, sabiedrības atbalstu dabas un klimata aizsardzības pasākumiem, nosakot skaidrus un atklātus valsts un iedzīvotāju sadarbības modeļus un iesaistīšanos lēmumu pieņemšanā."

Papildus rīcības virzienā uzsvērta zaļā iepirkuma nozīme [264]:

Dabas kapitāls ir pamata resurss nodarbinātībai un uzņēmējdarbībai lauku teritorijās, kas nodrošina sabiedrību ar veselīgu, drošu un kvalitatīvu pārtiku un citiem bioekonomikas produktiem un pakalpojumiem, ievērojot "vienas veselības" pamatprincipus. Tādēļ valsts atbalsts zaļā iepirkuma stiprināšanā un aprites ekonomikas ieviešanā sekmēs mazo uzņēmēju tīklošanos, īstenojot videi draudzīgu ražošanas praksi.

ZAĻAIS PUBLISKAIS IEPIRKUMS IR ILGTSPĒJĪGAS DOMĀŠANAS PAMATS

GATEWAY
& PARTNERS

Zanda Vipule
Tirgus izpētes
departamenta vadītāja
Zanda.vipule@gatewaypartners.net
29591318